

FELNŐTT HITTAN: CREDO

„Hiszem az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházat”

- Az Egyházon nem a keresztyénységet értjük:

Az Egyház nem egy tanítás, sem pedig a Jézus Krisztusról szóló tanítások összessége. Nem a keresztyén vallás, mivel a vallás alapvetően a tanítások és a rítusok, nem pedig a személyek összessége. Továbbá nem azonos az egyházi hierarchiával sem – nem a pápa és nem a klérus – bár a felelősségnek vannak különböző fokozatai, mégsem azonosítható az Egyház a vezető személyekkel.

Az Egyházat azok alkotják, akiket megkereszteltek és megvallják Jézus Krisztusba vetett hitüket. Minden keresztyén gyülekezete, akik között a jogok és a kötelességek alapvető egyenlősége uralkodik. E családba való tartozással a legszorosabb kapcsolatban állunk az alapítóval, Jézus Krisztussal, és mindazokkal, akik hisznek benne. Ezek nem természetes, hanem természetfeletti kapcsolatok, mert mindazok, akik Jézus nevében hisznek, „nem vérből és testből, sem az ember akaratából, hanem Istentől születtek” (Jn 1.13).

- Klasszikus apologetikus ekkleziológia (egyházvédelem):

A XVI. századi nagy nyugati egyházszakadás váltotta ki létrejöttét, mivel különböző egyházi közösségek gyakran egymással is szembeállva kiáltották ki magukat Krisztus igazi egyházának. Három nagy érvelési forma alakult ki, melyeket *útnak* nevezünk:

- **Via historica:** *történeti bizonyítás útja* – célja a történelmi folyamatosság és összefüggés kimutatása, melyet történeti, ősi dokumentumok alapján egyedül a római katolikus egyházzal mondhatunk el, s ez a mindmáig fennálló keresztyén Egyház, mely egy, látható, folyamatos és hierarchikus módon van jelen a társadalomban. A bizonyítás kimutatta, hogy az Egyházat Jézus akarta, és formális jogi aktussal megalapította a szentségek elrendelésével, a pápaság, valamint az apostolkollégium megalkotásával. Ennek az útnak egyszerűbb változata a *via primatus*, mely Róma püspökének, Péter legitim utódjának fősége alapján mutatta ki a római Egyház igazságát, s eltekint a történeti folyamatosság más szempontjaitól.
- **Via notarum:** az Egyház *alaptulajdonságainak, ismertetőjegyeinek útja* – négy megkülönböztető jegyet sorol fel (egy, szent, katolikus, apostoli). A római katolikus Egyház az egyetlen, mely rendelkezik e négy sajátossággal, amely által Krisztus igazi Egyháza lesz, mert Jézus alapító szándékára vezethető vissza e négy lényegi tulajdonság. A többi keresztyén egyházak és közösségek (evangélikus, református, anglikán és ortodox) csak bizonyos elemeket mutatnak fel ebből a teljességből.
- **Via empirica:** a *tapasztalat útja* – bizonyos bámulatos, már csodaszerű jeleknek kell bizonyítani, hogy a római katolikus Egyházat Isten akarta. Ilyen jel a keresztyénység gyors elterjedése a Római Birodalomban kezdeti nehézségek és üldözések ellenére, és a szentek életének példája, mely most is kézzelfoghatóan megjelenik előttünk.

- **Az Egyházalapítás állomásai:**

1. Az Isten népére vonatkozó ószövetségi ígéretek, melyek megőrizték üdvözítő erejüket és jelen vannak Jézus igehirdetésében.
2. Jézus felhívása a megtérésre és a benne való hitre.
3. A tizenkét apostol meghívása és intézményesítése.
4. Péter nevének megváltoztatása, az apostolok közötti különleges szerepének kiemelése és küldetése.
5. Krisztus elutasítása Izrael részéről valamint a zsidó nép és Jézus tanítványai közötti szakadás.
6. Jézus történeti cselekedete az utolsó vacsorán, szabadon vállalt szenvedése és halála.
7. Az Úr feltámadása révén a tanítványok újraegyesítése és húsvét után a sajátos egyházi életbe való bevezetése.
8. A Szentlélek elküldése által az Egyház létrejön, mint Isten alkotása.
9. A tanítványok küldetése a pogányok felé és a pogányokból létrejött egyház magalapítása.
10. Végső szakítás az igaz Izrael és a zsidóság között.

Jézus egész élete és tevékenysége hozza létre az egyház alapítását, mely mintegy egész életének gyümölcse.

- **Az Egyház megjelölésére használt képek és fogalmak:**

Isten népe:

A zsidó apokaliptikában Isten valódi népe már többé nem azonos Izrael jogi értelemben vett népszövetségével, hanem a kiválasztottak közösségét jelenti, aki között akár istenfélő pogányok is találhatók. Szent Pál ezt így fejezi ki: „... nem a testi származás szerint utódok Isten gyermekei, hanem az ígélet gyermekeit nevezik utódnak” (Róm 8.9). A legkorábbi keresztények közössége tehát a megváltottak seregének tartotta magát, akiket Isten az eszkatológikus végidőben az eljövendő Országba tekintettel választott ki és gyűjtött össze Isten népe szent maradékaul. Ezt bizonyítja, hogy Pál a római keresztényeket „szenteknek” nevezi és a számára még ismeretlen római gyülekezetet is így szólítja meg (Róm 1,7). János Jelenései is megőrzik az elnevezést (Jel 5.8, 8.3, 22.11), valamint a „meghívottak és kiválasztottak” megjelölést (Jel 17.14).

A szövetség népe:

A végidőbeli választott néppel szoros kapcsolatban áll a Jer 31.31-re visszanyúló „új szövetség” és az eszkatológikus szövetség népének gondolata. Az utolsó vacsorán Jézus ezt mondta: „Ez az én vérem, a szövetségé, amelyet sokakért kiontanak” (Mk 14.24). A szövetségre vonatkozó szavak az Eukarisztia alapításakor hangzanak el, ezzel is kiemelve az

Egyház alapított jellegét. Az új szövetség népe nem saját akaratából gyűlik össze, hanem Isten hívja meg őket szuverén módon megteremtett közösségének kötelékeibe. Pál is felhasználja a szövetség gondolatát a zsinagógával folytatott vitájában, szembeállítva a régit és az újat (1Kor 3.4-18, Gal 3.15, 4.21). Az új szövetség különbség nélkül összegyűjti a zsidókat és a pogányokat, míg a régi, csak Izraellel megkötött szövetség megszüntetve tovább él az újban.

Krisztus teste:

Csak Pálnál, és a tőle függő irodalomban jelenik meg, de már az előtte lévő időszakban is megjelenik a „Krisztus teste” kifejezés. Krisztus és a keresztények nem azonosak létükben. Krisztus nem a testét alkotó tagok összességéből jön létre, hanem éppen fordítva. A Kolosszei és Efezusi levélben már Krisztus a fej és a tagok neki alávetettek. Tehát a közösség nem egyesület, nem vallásos személyek szabad szövetkezése, hanem minden emberi cselekvést megelőző isteni alapítás. Krisztus *egy* testébe keresztelkedtünk *bele* (1Kor12.13, Gal 3.27). Az egyes keresztény nem veszíti el individuális létét, amikor e testbe fölvetetik, hanem mindenki különböző feladatok betöltésére kap hivatást a közösségben.

Épület és ültetvény:

A választott népre vonatkoztatott Izrael (Jákob) háza elnevezése szokásos az Ószövetségben (Kiv 16.31, 2Sám 1.12, Jer 31.31). De az épület, az építés és rombolás képét is alkalmazza az Írás a népre (Jer 1.9, 24.6). Ehhez csatlakozott a korai kereszténység, amikor az Isten népe fogalmat az Isten háza elképzelésbe ültette át. Az 1Pét 4.17- ben az Isten házán megkezdődő ítélet inkább a közösséget jelenti, mit az építményt.

Az ültetvény, ültetés és kitépés képei is előfordulnak már a zsidó hagyományban a közösség létevel kapcsolatban (Iz 5.1, Jer 24.6, Ez 17.1).

Jer 24.7: „Mert fölépíteni akarom őket, nem lerombolni, elültetni őket és nem kigyomlálni”

1Kor 3.5: „...ti meg Istennek szántóföldje, Isten épülete vagytok”

Ef 2.19-22: „Ezért már nem vagytok idegenek és jövevények, hanem a szentek polgártársai és Isten családjának tagjai. Apostolokra és prófétákra alapozott épület vagytok, s a szegletkő maga Krisztus Jézus. Ő tartja össze az egész épületet, belőle nő ki az Úr szent temploma. Ti is benne épültök egybe a Lélek közreműködésével az Isten hajlékává.”

Míg a levelekben elsősorban az építmény motívumával találkozunk, addig az evangéliumi hagyományban az ültetvény képe áll az előtérben (mustármag, magától növekvő vetés, különböző helyekre hullott vetőmagok, konkoly és búza).

Krisztus jegyese és a jó pásztor nyája:

Ezek a képek az Ószövetségben és a zsidó környezetben gyökereznek, a *nyáj és a pásztor* esetében elég a zsoltárokra utalni (Zsolt 100.3, 119, 176, 23, 78.52, 80.2). Az

Újszövetségben egyedül a Jn 10.1-30 bontja ki a képet: „Egy nyáj lesz és egy pásztor”- 16. vers.

A „Krisztus jegyese” motívumnak is vannak az Ószövetségben gyökerei. Az Óz 1-3 a házasság példáján mutatja be Izrael és Isten kapcsolatát - lásd még: Iz 50.1, 54.1, 64.4, Ez 16. Az antik világban Isten és az ember kapcsolatát sokszor a férfi – nő kapcsolat analógiájára fogták fel, így ahol Krisztus a vőlegény, míg a közösség szerepe nem emelkedik ki, nem kell különösebb teológiai előzményeket keresni (Mk 2.19, Mt 25.1, Jel 19.7-9, 21.2-9). A 2Kor 11.1-3 és Ef 5.21-23 a legfontosabb példái a férfi- női motívum alkalmazására Krisztus és az Egyház viszonyában.

Ekkleszia:

Etimológiai jelentése: a „kihívni”(ek- kaleo) görög igéből vezethető le, a *meghívottak összességét* jelöli. A klasszikus görögben és a hellenizmusban a szavazásra jogosult szabad férfiak népgyűlését jelentette. Tágabb értelemben minden nyilvános jellegű gyülekezetre használható. A Szeptuagintában a héber qahal JHWH – „Jahve népének gyülekezete” fordítása. Valószínű, hogy a Palesztínán kívüli damaszkuszi keresztények használhatták először az ekkleszia kifejezést, kifejezve azt, hogy magukat tartják az igazi Izraelnek. Pál az ő terminusukat – és vele ezt a gondolatot vette át és alkalmazta az általa alapított keresztény közösségekre.

Az észak- európai nyelvek egyházat jelölő szavai (Kirche, church, kerk, stb.) a görög küriaké- ból (Úrhoz tartozó) erednek. A latin kultúrkörben az ekkleszia- ból származnak az elnevezések (ecclesia, chiesa, église, igreja). A magyar egyház szó első tagja a jelzői szerepű „egy” eredetileg „id”, szentet jelent és „szent háznak” értelmezhető.

Az egyetemes zsinatok:

Egyetemes zsinatnak akkor nevezünk egy zsinatot, ha *a római pápa a zsinat határozatait megerősíti, de legalább elfogadja.* (vö.: KEK 884.) Tehát nem szükséges minden arra jogosultnak részt vennie, sőt a pápa személyes jelenléte sem szükséges, de a zsinat tanítása, határozatai az *egész katolikus Egyházra nézve kötelező.*

Minden korban, a kezdetektől, sokszor az Egyházon belül is, voltak, akik igyekeztek megfogalmazni olyan tanításokat, amelyek lényegileg eltértek Krisztus igazi evangéliumától, céljától. A zsinatok ezeket mérlegelték és összevetették az Evangéliumban található tanítással, továbbá megfogalmazták az Egyház hivatalos állásfoglalását az érintett témában. A zsinatok egyházfegyelmi, illetve egyéb aktuális kihívásokra válaszolva is összeülhettek.

A helyi zsinatok nem egyetemes érvényűek, csak az adott részegyház problémáit hivatottak megvitatni.

A katolikus Egyház történelmében eddig összehívott egyetemes zsinatok:

- I. Niceai zsinat : 325- ben / „Az Ige egylényegű az Atyával”- Niceai hitvallás. Áriusz elítélése
- I. Konstantinápolyi zsinat : 381- ben / A Szentlélek istensége és egylényegűsége. A Nicea- konstantinápolyi hitvallás. Macedóniusz elítélése.
- Efezusi zsinat : 431- ben / Krisztus egyetlen személy. Mária istenanyasága (Theotokos). Nesztóriusz elítélése.
- Kalkedóniai zsinat : 451- ben / Krisztus egy személyben két természet. A monofizitizmus elítélése.
- II. Konstantinápolyi zsinat : 553- ban / A nesztoriánus tanítással szimpatizálók elítélése.
- III. Konstantinápolyi zsinat : 680- ban / Krisztus két természetének léte. A monotelizmus elítélése.
- II. Niceai zsinat : 787- ben / A képek tiszteletének elfogadása. A képrombolók elítélése.
- IV. Konstantinápolyi zsinat : 869- 870- ben / A pápai primátus megerősítése
- I. Lateráni zsinat : 1123- ban / Az investitúra problémájának megoldása (Ez az első zsinat nyugaton.)
- II. Lateráni zsinat : 1139- ben / Egyházfegyelmi kérdések (simonia, uzsora, nicolaizmus)
- III. Lateráni zsinat : 1179- ben / Egyházfegyelmi kérdések(a pápaválasztás módja)
- IV. Lateráni zsinat : 1215- ben / Hitvallás. Húsvéti áldozás és évenkénti gyónás. A katarok és albigensek elítélése.
- I. Lyoni zsinat : 1245- ben / II. Frigyes elítélése
- II. Lyoni zsinat : 1274- ben / Egység a keletiekkel
- Viannai zsinat : 1311- 1312- ben / A templomos lovagok ügyének tárgyalása
- Constanzi zsinat : 1414- 1418- ig / A nyugati egyházszakadás megszüntetése. Wycliff és Husz elítélése.
- Basel- Ferrara- Firenzei zsinat : 1439- 1445- ben / Újra a keletikkel való egység.
- V. Lateráni zsinat : 1512- 1517- ben / A papság reformja.
- Tridenti zsinat : 1545- 1563- ban / Dogma az isteni kinyilatkoztatás továbbadásáról az Egyházban, az eredeti bűnről, a megigazulásról és a szentségekről. Egyházmegyei reform.
- I. Vatikáni zsinat : 1869- 1870- ben / A hit és a racionalizmus dogmatikai meghatározása. Pápai primátus és csalhatatlanság.
- II. Vatikáni zsinat : 1962- 1965- ben / Tanítás az Egyházzal és a kinyilatkoztatásról. Egyetemes meghívás az életszentségre. Az Egyház nagy megújítása.

Az ekkleziológia történeti fejlődése a reformáció korától napjainkig:

Az 1054- ben bekövetkezett *szakadás kelet és nyugat* között nem jelentett valóságos tanításbeli szakadást, sem a hagyományos ekkleziológiai modellek elutasítását (lásd feljebb).

Valójában egyetlen ekkleziológiáról beszélhetünk akkor is, ha a keleti teológusok a karizmatikus és a liturgikus elemekre, a latinok pedig az intézményes szempontra helyeztek nagyobb hangsúlyt.

A *reformációval* azonban egészen más helyzet állt elő. Luther nem csak Rómától szakadt el, hanem teológiájában is új meglátásokat vezetett be:

- Az üdvösség egyedül Isten tevékenysége révén érhető el, minden emberi hozzájárulás nélkül. Ádám bűne után olyannyira megromlott az emberi természet és szabad akarat, hogy képtelen előmozdítani saját üdvösségét. Ebben az állapotban csak a hit (*sola fides*) üdvözíthet. A római egyház struktúrájának, mely az üdvösséget kívánta közvetíteni, nincs értelme, fölösleges tehát a pápa, a püspökök, a papok, a szerzetesek, a szentek, az ereklyék, a búcsúk. A szentségek közül is csak kettőt volt érdemes megtartani, a keresztséget és az Úrvacsorát. Szerepük azonban nem az üdvösség eszközszerű közvetítése, hanem csak a szimbólumok, melyek azt jelzik, ami már megtörtént. Luther számára nem a ceremónia, vagy a materia a fontosak a keresztség, illetve Úrvacsora esetében, hanem a szavak, melyek Isten üdvözítő ígését hirdetik. Azt Luther sem tagadja, hogy Isten és ember között van egy közvetítő, maga Krisztus, de valójában ő az emberi formát felvett Isten, hogy üdvözítő ígését elhozza az emberiségnek. Ezért Luther szerint a megváltott emberiség és megváltója között nincs szükség közvetítőre. A lutheri egyházstruktúra fogalomkészlete a minimumra szorítkozik, nála minden megváltott ugyanazon a szinten helyezkedik el: mindenki pap, mindenki próféta, mindenki király. A látható Egyház, Isten új népe átalakul láthatatlan és rejtőző Egyházzá.

A protestáns reformáció következtében a katolikus teológusok igyekeztek visszavonulni és kidolgozni az Egyházzal szembeni új tanítást.

- **A Tridenti Zsinat:** (1545- 1563) III. Pál pápa – ellenreformáció kezdete
A reformáció által feltett kérdések megválaszolására a Szentírás és hagyomány fényében a Tridenti Zsinat vállalkozott. Luther radikális teológiai és ekkleziológiai látásmódjával szemben, mely a *sola fides* (a jótettek kizárása), a *sola scriptura* (hagyomány kizárása), a *sola signa* (szentségek jelként való értelmezése) és a *solus Mediator* (Isten és emberek közötti közvetítők kizárása) elveire épül. A Zsinat megszilárdította a katolikus Egyház hagyományos tanítását, de az egyháztani kérdésekben nem dolgoztak ki általános tanítást. A védekezés és a tisztánlátás szándékával fogalmazták meg a kifejezéseket. Az Egyházra, mint isteni alapítású intézményre a külső és látható tagozódott papság szempontjából történik utalás. A Zsinat tudatosan nem törekedett a teljes katolikus tanítás teljes körű meghatározására, csak a reformáció által felvetett kérdésekre koncentrált.
A lutheri „láthatatlan egyház” (*ecclesia invisibilis*) modelljére válaszul az Egyház láthatóságára mutatott rá: a nép, Krisztus Teste modellje. Kifejti az Eucharistia szentségének jelentőségét a fej és a tagok kapcsolatában. A *Tridenti Zsinat*

hitvallásában VI. Piusz pápa zsinat utáni bizottsága az „egy” szót helyettesítette a „római” szóval:

„A szent, katolikus és apostoli Római Egyházat elismerem az összes egyház anyjának és tanítójának, a római pápának pedig, Szent Péter, az apostolok fejedelme utódjának és Jézus Krisztus helytartójának igaz engedelmességet fogadok és esküszöm.”

A lutheri tanítás saját személyes lelki problémavilágából indult ki. Ebből kiindulva gondolta, hogy joga van felülrni a katolikus Egyház évezredes tanítását. Szellemi nyugtalanság jellemezte, melyhez később társult az egyre radikálisabb egyházkritika, mely kifejeződött a láthatatlan egyház hangsúlyozásában, a hierarchikus egyház, főleg a pápaság tagadásában, a hívek egyetemes papságának abszolutizálásában (teoretikus egyháztan), valamint az egyes keresztény közösségek autonómiájának világi hatalmaknak való alárendeltségében (praktikus egyháztan).

- **Az I. Vatikáni Zsinat:** (1869- 1870) IX. Piusz (1846- 1878) pápa

Az I. Vatikáni Zsinattal kezdődik az a folyamat, amiben az egyház tudatosan megfogalmazza önmagát, természetét, felépítését, működését, feladatait. A zsinat összehívása pasztorális szempontból a naturalizmusra és a racionalizmusra adott válasz, valamint az egyházi törvényhozás kiigazítása. Az olasz állam 1870- ben elfoglalta a Vatikánt, így a tervbe vett változtatásoknak csak kis része valósult meg.

Az Egyház Krisztus misztikus teste (tervezet):

(A legelső dokumentum, ami az Egyházat, mint titokzatos testet jeleníti meg, az VIII. Bonifác pápa *Unam Sanctam* bullája 1302- ben.)

Az Egyház látható társaság: tanítóhivatal (hittani), szolgálat (szentségek) és a hívek kormányzása, és értelemszerűen az egyház egész látható teste, melyhez nem csak az igazak és a predestináltak, hanem a bűnösök is hozzátartoznak, hogy ehhez a hit megvallása és a közösség által kapcsolódjanak. Az egyház többi jellegzetessége: egység, szentség, épség, tévedhetetlenség, hatalom. Az egyház szükséges az üdvösséghez.

Az egyházi tévedhetetlenséget később Péter utódjának személyes karizmájaként határozták meg. A pápa nem az egyházon kívül, vagy az egyház felett lévő személy, nem lehet őt Krisztus helyett, vagy mellett tekinteni. A pápa a misztikus test tagja, nem pedig feje, a hierarchikus rendben minősített és elsődleges szerepe van, s éppen ezért az egész szervezet számára különleges karizmákat kapott a Szentlélektől, melyek egyike a tévedhetetlenség (hit és erkölcs dolgában).

Dei Filius konstitúció:

A panteizmussal, materializmussal és a modern racionalizmussal szállt szembe, kifejtve az Istenről, a kinyilatkoztatásról és a hitről szóló katolikus tanítást.

Pastor aeternus konstitúció:

Péter utódjának, a római pápának tévedhetetlenségéről.

- **Mistici corporis enciklika**: (1943) XII. Piusz (1939- 1958) pápa

„A Krisztus misztikus testéről szóló tanítás, mely maga az Egyház...”

„Hogy Jézus Krisztus igazi egyházát meghatározzuk, mely szent, katolikus, apostoli, római, nem találunk nemesebb, kiválóbb, végül is istenibb kifejezést, mint amely Krisztus misztikus testeként állítja.”

- **II. Vatikáni Zsinat**: (1962- 1965) XXIII. János pápa

A katolikus egyházban legjelentősebb állomása, **háromas céllal**:

1. Az Egyház megújítása
2. A keresztények egységének megvalósítása
3. Nyitás a világ felé

Az Egyházzal szembeni dogmatikus konstitúció (Lumen gentium) fejezetei:

- I. Az egyház misztériuma
- II. Isten népe
- III. Az egyház hierarchikus alkotmánya és főképpen a püspöki rend
- IV. A világi hívők
- V. Az egyházban mindenki meg van hívva az életszentségre
- VI. A szerzetesek
- VII. A zarándok egyház eszkatologikus jellege és egyesülés a mennyei egyházzal
- VIII. Isten anyja, a Boldogságos Szűz Mária Krisztus és az Egyház misztériumában

A világ és az egyház kapcsolatáról (Gaudium et spes) részei:

- I. *Az egyház és az ember hivatása* (emberi személy méltósága, emberek közössége, ember tevékenysége a világban, egyház szerepe a mai világban)
ateizmusról – kialakulásának okai, felelősségünk, érvelésünk ellene
„Az ateizmus ellenszerét egyrészt a megfelelően előadott tanítástól, másrészt az egyháznak, illetve tagjainak kifogástalan életétől kell várni... Az ateistákat udvariasan felkéri, hogy tanulmányozzák elfogulatlanul Krisztus evangéliumát.” (GS 21)
- II. *különösen égető kérdésekről* (világ változásai – tudomány és technológia fejlődése, kommunikációs eszközök, értelmi és strukturális változások, hagyományos értékek és vallások megkérdőjelezése, személyi, nemzedéki, faji, nemzetközi szembenállások, értékek, törvények és hagyományok válsága)
család, kultúra, munka, béke témakörében

Az egyház jegyei:

EGY:

Az egyház jegyei közül az egység a legdrámaibb kihívás a mai keresztényeknek. Krisztus kifejezett szándéka, hogy „legyenek mindnyájan egy” (Jn17.21). Ma, amikor megközelítőleg 300 keresztény felekezet létezik (s ennek a Katolikus Egyház nem tagja), miképpen lehet megélnie e nyilvánvaló szétszakítottságban a keresztények igazi egységét.

„Krisztus Urunk csak egyetlen egyházat alapított, mégis több keresztény közösség igényli az emberektől, hogy elismerjék, mint Krisztus igazi örökségét. Valamennyien az Úr tanítványának vallják magukat, de különbözőképpen vélekednek és külön utakon járnak, mintha maga Krisztus lenne megosztva. Ez a megosztottság kétségkívül ellenmond Krisztus akaratának, botránkoztatja a világot és károsítja a legszentebb ügyet, az evangélium hirdetését minden embernek.” (UR1)

- *Forrását* tekintve: Szentháromság Egyistenben a személyek egysége
- *Alapítóját* tekintve: Krisztus keresztdozatával minden embert kibékített Istennel, egy népben és egy testben helyreállítva egységüket
- *Lelke* révén: A Szentlélek az egyház egységének titokzatos lételve.

A különbözőség nem áll szemben az egységgel, sokkal inkább a bűn és annak következményei jelent fenyegetést, hogy a különbözőségből megosztást hoz létre.

Az egyház egysége valóságos, de sebzett egység, állandó gyógyításra, védelemre és tökéletesítésre szorul, tartóssága szüntelenül fenyegetett. A zsinat testvéreként öleli át a többi keresztényeket, mivel a megszentelődés sok eszköze és sok igazság megtalálható az egyház szervezetén kívül is. Krisztus Lelke felhasználja ezeket a közösségeket az üdvösség eszközéül, ám hatékonyságuk éppen a kegyelemnek és igazságnak abból a teljességéből ered, amely a katolikus Egyházra van bízva.

A zsinati szóhasználat különbséget tesz egyház és egyházi közösségek között: egyházi közösség fogalmával azokat írja le, akik nem őrizték meg az egyházi rend szentségének és ennek következtében az Eucharisztia szentségének teljességét úgy, ahogy azt a katolikus hit felfogja. **Az egyház kifejezés jogossága végül is az Eucharisztia bemutatásának köszönhető.**

Az egységet hármasság látható kötelék erősíti:

1. apostoloktól átvett egyetlen hit megvallása (vinculum symbolicum)
2. szentségek közös ünneplése (vinculum liturgicum)
3. apostoli utódlás (vinculum hierarchicum)

„A katolikus egyház látható keretén kívül szép számban és kiemelkedő módon meglehetnek azok az alkotó elemek vagy javak, amelyeknek együttese építi és élteti magát az egyházat: Isten írott ígéje, a kegyelmi élet, a hit, a remény, a szeretet és a Szentlélek többi benső ajándéka, de látható alkotóelemek is. Mindez Krisztustól való, őhöz vezet, és joggal tartozik Krisztus egyetlen egyházához.... Különvált testvéreink azonban se egyenként, sem közösségenként, vagy egyházanként nem élvezik azt az egységet,

amellyel Jézus Krisztus akarta megajándékozni mindazokat, akiket egyetlen testbe és új életre szült újjá, feltámadásában részesítve. Az egységet hangoztatja a Szentírás és az egyház tiszteletreméltó hagyománya. Az üdvösség eszközeit hiánytalanul ugyanis csak Krisztus katolikus Egyházában, az üdvösség egyetlenes eszközében érhetjük el.”(Unitatis redigrentatio 3. cikkely)

SZENT:

A nicea- konstantinápolyi hitvallásban felsorolt négy jegy közül a szentség az első, amely megjelenik a hitvallási formulákban. Izrael népe a JHWH kultusz miatt és JHWH kegyelmei következtében szent volt. Az egyház, mint az új szövetség alanya, választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, tulajdonul kiválasztott nép (1Pét2.9), Isten temploma, akiben Isten lelke lakik (1Kor 3.16), a bárány jegyese (Jel 14.1). Tudja, hogy szent és feddhetetlen, mert **Krisztus szentelte meg**. (Ef 2.25) és hogy ez egyedül Jézus Krisztus vére által Isten kegyelmének köszönhető (Róm 3.24, Ef 2.5, Tit 2.14, 3.7).

Megkülönböztetünk eredet szentséget és etikai szentséget:

- **eredet szentség** (ontológiai szentség):

Krisztus szentnek és szeplőtelennek alkotta az egyházat, az egyház minden tagját megváltotta a bűntől, és a Szentlélek által megerősíti az apostoloknak adott bűnbocsátó hatalom által (vö. Jn 20.22-23).

„Krisztus is szerette az egyházat és fölládozta magát érte, hogy a keresztségben isteni szavával megtisztítva megszentelje. Ragyogóvá akarta tenni az egyházat, amelyen sem szeplő, sem ránc, sem egyéb efféle nincsen, hanem szent és szeplőtelen.” (Ef 5.25-27)

Az egyháznak ezt az alapszentségét biztosítja a benne működő Szentlélek, Krisztus kegyelme, tanítása, liturgiája, szervezete, törvényei, értékei és az Isten népét alkotó tagjai. Az egyház szent, mert a szentek gyülekezete.

- **etikai szentség:**

A megváltott szentek életében nyilvánul meg. A szent életre való törekvés Jézus tanításának alapmotívuma, amikor a tökéletesség példájául mennyi Atyját állítja hallgatói elé: „Legyetek tehát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes” (Mt 5.48) Az egyház erkölcsi tisztasága abban nyilvánul meg, hogy mindig képes a megtisztulásra. Ezt nem emberi erkölcsiségből, hanem az evangéliumból meríti. Az életszentség kötelezettsége Isten irántunk való hűségéből következik.

Az életszentség aktív és passzív oldala:

- **aktív életszentség:** objektív szentség

Krisztustól kapott szentségre utal: bűnök bocsánata, Szentháromság isteni életében és szeretetében való részvétel, evangélium, szentségek, szolgálatok, új parancs.

- **passzív életszentség:** szubjektív szentség
Isten népének tagjait érinti, akik önmagukban elkötelezettségükkel folyamatosan elszakadnak a bűntől és egészen Istennek szentelik magukat.

Az Egyház egyszerre szent és bűnös: Mivel az Egyház elválaszthatatlan a Szentháromságtól való közösségtől, a bűnösség csak olyan értelemben használható, amennyiben az egyes ember állapotát írja le. Az Egyház elválaszthatatlan a főtől, Krisztustól, tehát önmagában, saját személyében mindig büntelen marad. Aki bűne ellenére megtartja az igaz hitet, tagja marad testének, és templomának falai közt marad. A bűnös keresztény olyan, mint a fekély Krisztus testén – része, de betegíti azt.

KATOLIKUS: = egész szerinti, egészet átfogó tehát **egyetemes**

Ószövetségben: Ábrahámnak tett ígéret a föld minden nemzete nyer áldást utóda által.

Krisztus megváltó művét kiterjesztette az egész világra, tehát az Egyháznak is egyetemesnek kell lennie térben, időben és mélységben:

- térben: Nem ismer földrajzi határokat.
- időben: Minden kor minden embere számára minden körülményben van üzenete.
- mélységében: Az egész embert, az emberi értékeket is átfogja, melyeket az idők során az emberiség alkotott. Nyitott minden kultúra felé (inkulturáció).

Az Egyház nem csak azért katolikus, mert jelenleg a világon mindenütt és nagy számban van jelen. Pünkösöd reggele óta katolikus, jóllehet egy kis teremben voltak együtt tagjai. Az maradt az ariánus krízis idején is és akkor is katolikus lesz, ha a jövőben majdnem minden hívét elveszíti. A katolicitás nem a geográfia és a számok területére tartozik. Lelki természetű – a szentséghez hasonlóan ez is az Egyház belső valósága.

A katolikus szó nem található meg az Újszövetségben, első alkalommal Antiochiai Szent Ignác Szmirnaiakhoz írt levelében fordul elő: „Ahol Jézus Krisztus, ott a katolikus egyház.”

A katolikus jegyből közvetlenül következik a missziós tulajdonság. Ez az egyház feladata: Krisztust minden emberhez és minden embert Krisztushoz vinni. Az egyház egy felől meghívott (ekkleszia kifejezés), más felől küldött (apostol szó). Akik hisznek benne, azoknak Jézus hivatalos megbízást ad, hogy menjenek el az egész világra (Mt 28.19).

„Nem hallgathatunk arról, amit láttunk és hallottunk.” (ApCsel 4.20)

APOSTOLI:

Az apostoliság, mint az Egyház jegye, azt jelenti, hogy Isten új népe közvetlenül az apostoloktól ered, mindabban, ami lényegileg hozzátartozik:

hitvallások, rítusok, szentségek, törvények, szolgálatok, társadalmi felépítettség – mindez a hagyomány legitim folytonosságában.

Az Egyház alapja tehát a 12 apostol, akiket Jézus személyesen kiválasztott és testületként szervezett meg, élére Pétert helyezte. Őket küldte az evangélium hirdetésére már földi élete során, feltámadása után pedig átadta nekik hatalmát, hogy minden népet tanítványává tegyenek, megszenteljenek és kormányozzák őket.

Az apostolság kritériuma **három értelemben** érvényes az Egyházra:

1. *alapítás* karizmája (Ef 2.20, Jel 21.14) – apostolokra alapított közösség
2. *kinyilatkoztatás* karizmája (2Tim 1.13- 14) – őrzi és átadja az apostoloktól kapott tanítást
3. *tanúságtétel* karizmája (ApCsel 20.28) – a püspökök testületében folytatódik az apostoli tanítás

Történetileg az egyházra értelmezett apostoli jelző a II- III. században terjedt el - Szt. Ireneusz, Szt. Tertullianusz, Órigenész, Cypriánusz alkalmazták, mint döntő kritériumot az eretnekek megkülönböztetésére.

Teológiaiilag az apostoliság megegyezik az üdvösség tervével, mely küldetések és közvetítések alapján fejtette ki hatását.

Antropológiaiilag az apostolság olyan emberi igény, mely az egyház történeti és társadalmi dimenziójára utal. Az egyház minden tagja részesül küldetésében, a keresztény hivatás ugyanis természete szerint apostoli hivatás.

- **Az Egyház további tulajdonságai:**

1. *fogyatkozhatatlanság*: idők végéig való fennmaradás (Mt 28.20, Mt 16.18)
2. *tévedhetetlenség*: nem bűn nélküli, hanem hű marad a Lélekhez „Aki titeket hallgat, engem hallgat, aki titeket megvet, engem vet meg” (Lk 10.26).

Az I. Vatikáni Zsinat elfogadta a pápa tévedhetetlenségének dogmáját, de *csak hit és erkölcs kérdésében*.

Az egyházhoz való tartozás:

1. *győzelmes* egyház: akik már Krisztus révén **mennyei dicsőségbe** jutottak
2. *szenvedő* egyház: lényegében már üdvözültek, de még a **tisztítóhelyen** szenvednek
3. *vándor* egyház: tagjai, akik a **földön élnek** (kegyelem állapotában lévők, bűnben élő katolikusok – Krisztustól távolodók, megkeresztelt, de vallását nem gyakorló katolikus, kiközösítettek – ha megőrzi az egységet az egyházzal / hitvallás, szentségek, kormányzat, hitjelöltek)

- Keleti szertartások és egyházak a katolikus Egyházban:

A katolikus Egyház teljes értelmében a latin (nyugati) egyházon kívül magában foglalja a keleti katolikus egyházakat. Valamennyi keleti egyházat – katolikusok és ortodoxok – aszerint lehet csoportosítani, hogy kivel (kikkel) állnak kommunióban.

Négy csoportot állapíthatunk meg:

1. a keleti asszír egyház (amely nincs egy más egyházzal sem teljes kommunióban)
2. az öt ősi keleti ortodox egyház (amelyik bár teljesen függetlenek egymástól, egymás között kommunióban vannak)
3. az ortodox egyház autonóm és autokafál egyházak közössége (melyek a konstantinápolyi pátriárkát az egység kifejezőjének ismerik el és átruháznak rá bizonyos kiváltságokat és jogokat)
4. a keleti katolikus egyházak (melyek teljes kommunióban vannak Róma püspökével, vagyis a pápával)

A keleti egyházakban létezik a pátriárkátus intézménye: a **pátriárka** olyan püspök, akinek hatalma van az általa vezetett egyház valamennyi püspöke és híve felett.

A főérsek (vagy nagyérsek) egyenlő a latin egyház metropolitájával. Ugyanígy az eparcha kifejezés megfelel a nyugati egyházmegyének.

Szertartási hagyományait tekintve a jelenlegi huszonegy keleti katolikus egyház mindegyikének eredete az alábbi öt hagyományos rítusban gyökerezik:

- alexandriai hagyomány / egyiptomi kopt egyház , etióp egyház
- antiochiai hagyomány / malankár, manorita és szír egyházak
- örmény hagyomány / örmény egyház
- káld (keleti szír) hagyomány / kaldeus és szír- malabát egyházak
- konstantinápolyi (bizánci görög katolikus) hagyomány / albán, fehérorosz, magyar, orosz, román, rutén, szlovák, ukrán egyházak és a volt Jugoszlávia területén élő bizánci hívek egyháza

A szentségekre vonatkozó gyakorlat: ...

”(Orientalium Ecclesiarum – Határozat a Keleti Egyházakról 27.)

...szabad kiszolgáltatni a **bűnbánat szentségét**, az **Oltáriszentséget** és a **betegek kenetét** azoknak a keletieknek, akik jóhiszeműen élnek a katolikus Egyháztól különválva, ha önként kérik és kellőképpen fel vannak készülve – sőt a katolikusoknak is szabad ezeket a szentségeket kérniük olyan nem katolikus papoktól, akiknek egyházában érvényes szentségek vannak, valahányszor úgy kívánja a szükség...

- **Ki tartozik a katolikus Egyházhhoz: KEK 3. fejezet**

- „Isten népének e katolikus egységébe ... *minden ember meg van hívva*, és különféle módon hozzátartoznak vagy hozzá vannak rendelve mind a katolikus hívők, mind a többi Krisztusban hívő, mind pedig általában az emberek, akiket Isten kegyelme meghívott az üdvösségre.” LG13.
- „Az Egyház közösségébe *azok épülnek be teljesen*, akik Krisztus Lelkének birtokában az Egyház egész berendezkedését és az üdvösség minden eszközét benne elfogadják, és látható közösségben – a hitvallás, a szentségek, az egyházkormányzat és az egyházi közösség kötelékeivel – kapcsolódnak Krisztushoz, aki az Egyházat a pápa és a püspökök által kormányozza. Az viszont nem üdvözülni, aki beépül ugyan az Egyházba, de nem tart ki a szeretetben, és így „teste szerint” az Egyház kebelében marad, „szíve szerint” azonban nem.” LG17.
- „Azokkal a megkereszteltekkel, akik a *keresztény nevet viselik, de nem vallják a teljes* hitet, vagy nem őrzik a teljes közösséget Péter utóda alatt, az Egyház sokféle kapcsolatban tudja magát.” LG15.

„Azok ugyanis, akik hisznek Krisztusban és *szabályszerűen* részesültek a keresztség szentségében, már bizonyos – jóllehet, nem tökéletes – közösségben vannak a katolikus Egyházzal.” Az ortodox egyházakkal ez a közösség olyan mély, hogy „csak egy kevés hiányzik ahhoz, hogy eljussanak arra a teljességre, mely lehetővé teszi az Úr Eucharisztiajának közös ünneplését.” (vö: Unitatis Redintegratio határozat 13- 18.)

Kiemelném, **hogy az érvényes keresztség feltételezi** a katolikus Egyház tanítása szerinti **Szentháromság fogalom teljes elfogadását**. Emiatt nem érvényes a különböző, magukat kereszténynek nevező szekták és egyéb felekezetek keresztsége (pl.: baptista, unitárius, stb.), akik tudatosan nem fogadják el a katolikus hitvallásban meghatározott Szentháromságról szóló tanítást.

- Az Egyház és a ***nem keresztények***:
„...akik még nem fogadták el az evangéliumot, különféle módokon vannak Isten népéhez rendelve”:

Az Egyház viszonya a zsidó néphez: „Másként, mint a többi nem keresztény vallásnál, a zsidó hit már válasz Isten kinyilatkoztatására az Ószövetségben. E zsidó népé „az istenfiúság, a dicsőség, a szövetségek, a törvényadás, az istentisztelet és az ígéretek. Övé az atyák, és test szerint közülük származik Krisztus” (Róm 9.4-5), mert „Isten nem bánja meg kegyelmi adományát és meghívását” (Róm 11.29).

Az Egyház kapcsolatai a *muzulmánokkal*: „Az üdvösség terve azokat is átöleli, akik elismerik a Teremtőt, közülük elsősorban a mohamedánokat, akik azt vallják, hogy Ábrahám hitét tartják, és velünk együtt imádják az egy Istent, aki irgalmas és az utolsó napon megítéli az embereket.” LG16. , Nostra aetate nyilatkozat 3.

Az Egyház kapcsolata *a nem keresztény vallásokkal*: az emberi nem közös eredetén és célján alapszik. Az Egyház elismeri, hogy „árnyékban és képekben” ugyan, de Istent keresik. Még nem ismerik őt, de közel van hozzájuk, hiszen ő ad mindenkinek életet, lehetet és mindent, és azt akarja, hogy minden ember üdvözljön. Így az Egyház mindent, ami a vallásokban igaz és jó, úgy tekint, „mint előkészületet az evangéliumra, és mint annak ajándékát, ... aki megvilágosít minden embert, hogy élete legyen.” LG16.

Az emberek vallásos magatartása azonban korlátokat és tévedéseket is mutat, melyek eltorzítják Isten képét: „Az emberek azonban gyakran, mert a Gonosz rászedte őket, belevesznek okoskodásukba és Isten igazságát hazugsággal cserélték föl azáltal, hogy inkább szolgáltak a teremtményeknek, mint a Teremtőnek, vagy Isten nélkül élve és meghalva ebben a világban a végső kétségbeesés fenyegeti őket.” LG16.

Az Atya, hogy minden fiát, akiket a bűn szétszórt és elfordított tőle, újra összegyűjtse, az egész emberiséget össze akarta hívni Fiának Egyházába. Az Egyház az a hely, ahol az emberiségnek vissza kell nyernie egységét és üdvösségét.

- **Van-e üdvösség az Egyházon kívül?**

A II. Vatikáni Zsinat más vallásokkal kapcsolatban meghatározza magát az üdvösség szempontjából. Az üdvösség azoknak is meg lett ígérve, azok is elnyerhetik, akik nem tartoznak intézményes formában az Egyházhoz.

A Lumen Gentium tanítása szerint az egyház szükséges az üdvösséghez – de ez egyedül a *katolikusokra* vonatkozik, akik tudatában vannak az egyház szerepének:

„Egyedül Krisztus a közvetítő és az üdvösség útja, ő pedig számunkra jelenvalóvá lesz testében, ami az egyház. Ő maga világosan megmondta, hogy szükséges a hit és a keresztség (vö. Mk 16.16, Jn 3.5), és ezzel éppen azt is hangsúlyozta, hogy az egyház is szükséges, hiszen a keresztségen mint ajtón át az egyházba lépnek be az emberek. Nem üdvözülhetnek tehát azok, akik nem akarnak belépni az egyházba, vagy nem akarnak megmaradni benne, noha jól tudják, hogy Isten Jézus Krisztus által az üdvösség szükséges intézményének alapította meg a katolikus egyházat.” (LG 14.)

Az egyházon belüli üdvösség is elveszíthető:

„Az viszont nem üdvözl, aki beépül ugyan az egyházba, de nem tart ki a szeretetben, s így „teste szerint” megmarad ugyan az egyház kebelében, „szíve szerint” azonban nem.”

- **Az Egyház szerkezete – Isten népe:**

Isten népét a világiak, a klerikusok (papok) és a megszentelt élet intézményeinek tagjai alkotják. Maga Krisztus a szolgálat forrása az Egyházban. A szolgálatot ő alapította, tekintélyt és küldetést, irányítást és célt adott neki.

„Hogyan higgyenek abban, akiről nem hallottak? S hogyan halljanak hírnök nélkül? S hogyan hirdessen az, akit nem küldtek? (Róm 10.14- 15)

Senki, sem egyén, sem közösség nem hirdetheti önmagának az evangéliumot. „A hit hallásból ered” (Róm 10.17)

- **Világiak:**

Az Egyház a keresztség lelkiségének megélésére tanítja őket, amely magába foglalja az életszentségre való törekvést (vagyis az Istennel való közösségvállalást) és az apostolság gyakorlását (életpélda, szó) mindennapi életük körülményei között.

„...keresztséggel Krisztus testébe épültek, Isten népét alkotják, és Krisztus papi, prófétai és királyi hivatalának részeseiként az egész keresztény nép küldetését teljesítik az Egyházban és a világban.” LG31.

- **Klerikusok (papok):**

Senki sem adhat önmagának felhatalmazást és küldetést az evangélium

hirdetésére. Az Úr küldötte nem saját tekintélyével, hanem Krisztus tekintélyének erejével beszél. Nem mint a közösség egy tagja szól a közösséghez, hanem Krisztus nevében. Senki sem adhatja önmagának a kegyelmet, másnak kell fölkínálnia a számára és mástól kell ajándékba kapnia. Ez föltételezi a kegyelem szolgáit, akiket tekintéllyel és alkalmassággal Krisztus ruházott föl. Tőle kapják a püspökök és a papok a küldetést és a fölhatalmazást, hogy Krisztusnak a főnek személyében cselekedjenek, a diákonusok az erőt, hogy Isten népét a liturgia, az igehirdetés és a szeretet „diakóniájában” tudják szolgálni közösségben a püspökökkel és annak presbitériumával. Ezt a szolgálatot, melyben Krisztus küldöttei Isten kegyelméből azt teszik és adják, amit önmaguktól képtelenek tenni és adni, nevezi az Egyház hagyománya „szentségnek”. Az Egyház szolgálatát saját szentséggel adják át. (KEK875.)

Az egyházi szolgálat szentségi jellegéhez tartozik, hogy **személyes jellege** legyen.

Krisztus szolgálói közösségben cselekszenek, mégis személyesen járnak el:

mindegyik személyesen kapja a meghívást, hogy a közös küldetésben személyes tanú legyen, aki személyesen vállal felelősséget az előtt, aki a küldetést adta az „Ő személyében” és személyekért cselekedvén („... én téged megkereszteltem..., ... én föloldozlak téged bűneidről... ,”).

A klerikusok az Egyház hierarchiáját alkotó férfiak, akik részesültek a **szolgálati papság három fokozatának** valamelyikében:

- diakónus („szolgáló”): az alsó fokozat nem misézhetnek, bár áldoztathatnak nem szolgáltathatják ki a bűnbánat szentségét
A II. Vatikáni zsinat felújította az állandó diakonátus intézményét, amely nyitva áll a nős férfiak számára is. Azoknak az állandó diakonátus jelölteknek, akik szentelésük előtt nőtlenné válnak, vállalniuk kell a teljes cölibátust. A diakonátus a pappá szentelés előtti év a kispapoknál.
- presbiterek (papok): (viselete: reverenda) misézhetnek, gyóntathatnak és hirdethetik az Igét
Szolgálatukat püspökükkel egységben gyakorolják, akiktől függenek lelkipásztori szolgálatukban. Leggyakoribb szolgálati beosztásuk a plébánosi beosztás. Nőtlen férfiak, kivéve a keleti hagyományokat követő katolikusokat, ahol nős férfiak is lehetnek papok (akikből azonban nem lehet püspök). A nőtlenné szentelt papok a keleti egyházakban később, a szentelésük után már nem nőülhetnek meg.
- püspök:
Az apostolok utódai. A püspökszentelés adja meg a teljes papságot, és feljogosít az Egyházon belül a vezetés és kormányzás feladataira. Általában a helyi egyház vezetése a feladata, melyben segítők a presbiterek (papok) és a diakónusok, akiket ő szentel fel. A püspökök alkotják a püspöki kollégiumot, melynek feje a pápa, Róma első püspöke, aki Szent Péter utódja – így osztoznak az egyetemes Egyház vezetésének felelősségében. Egy püspök törvényes felszenteléséhez, melyet a többi püspök szolgált ki, szükség van Róma püspökének külön engedélyére, mely garanciát jelen a helyi egyháznak Rómával való egységére, és az Egyház szabadságára: a pápa szabadon nevezi ki a püspököket, vagy erősíti meg a szabályosan megválasztottakat.
„Megyésnek azokat a püspököket nevezzük, akikre valamely egyházmegye gondozása van bízva, a többieket címzetesnek hívjuk.” (CIC 376.k.)

„A püspökjelöltek alkalmasságához a következők szükségesek:
  - Legyen kiváló erős hitében, jó erkölcsében, jámborságában, a lelkekért való buzgóságában, bölcsességében, okosságában és emberi erényeiben, s rendelkezzen azokkal az egyéb adottságokkal is, amelyek alkalmassá teszik a szóban forgó hivatal betöltésére,
  - legyen jó híre,
  - legyen legalább harmincöt éves,
  - legyen legalább öt éve felszentelt pap,

- rendelkeznek az Apostoli Szentszék által jóváhagyott felsőoktatási intézményben szerzett doktorátussal, vagy legalább licenciátussal szentírástudományból, teológiából, vagy kánonjogból, vagy legalább legyen ezekben a tudományokban valóban jártas,
- a kinevezendő személy alkalmasságáról a végső döntés az Apostoli Szentszékre tartozik." (CIC 378.k.)

Egyházmegyei papot kinevezhetnek *monsignore*-nak (viselete: lila szegélyű reverenda és széles lila derekukat átfogó szalag) egy meghatározott szolgálat elismeréseként.

Egy püspök megkaphatja az *érsek*-i (viselet: mellkereszt, gyűrű, pileólus = kis fejfedő) címet, mikor egy metropoliai rangú egyházmegye élére kerül, amely alá más egyházmegyék is alá vannak vetve. Az érseknek a pápa adja a *palliumot* (fehér gyapjúszalag hat fekete selyemkereszttel – vállukon és mellükön viselik), amely a főpásztori hatalmat és főleg a pápával való szoros egységüket fejezi ki.

A pápa egyes püspököket kinevezhet *bíboros*-oknak (viselet: mellkereszt, gyűrű, pileólus = kis fejfedő, úgy öltözik, mint a püspök, de a reverenda színes része nem lila, hanem bíbor színű), ezzel különleges felelősséget kapnak a pápával való együttműködésre és az egyetemes egyház kormányzásában. A Szentatya fejükre helyezi a *bíborosi kalapot* (birétum), mely egy négyszögletes bíborpiros főveg. Színe jelképezi, hogy akár saját vérüket is áldozni kötelesek, ha az egyház érdeke ezt megkívánja. Átadja neki a *bíborosi gyűrűt*, amely a bíboros méltóságát és a Szent Péter székével való egységet jelképezi. A bíborosok alkotják a **bíborosi kollégiumot, melynek feladata a pápa megválasztása is.**

- A pápa:

A pápa Róma püspöke (Krisztus helytartója, Szent Péter utóda, apostolok fejedelme, az egyetemes egyház legfőbb pásztora, Nyugat pátriárkája, Olaszország prímása, a római egyháztartomány érseke és metropolitája, Vatikán Városállam államfője).

Megszólítása: Őszentsége. Megválasztásakor nevet választ magának.

A pápa az egyház egységének forrása és látható alapja. Mint Krisztus helytartójának és az egész egyház legfőbb pásztorának, hit és erkölcs és engedelmesség kérdésében és az egyház kormányzásában teljes, legfelsőbb és egyetemes hatalma van. A pápa **tanítóhivatalánál fogva tévedhetetlen**, amikor *ex cathedra* – ünnepélyesen, az egész egyházat tanítva – **hit és erkölcs kérdésében kihirdet egy meghatározott tanítást, amely elfogadása a keresztény nép minden tagja számára kötelező.** Ha nem is voltak ünnepélyesen kihirdetve, végérvényesek és visszavonhatatlanok azok a tanok, melyek mindig részei voltak a hagyománynak és az egyházi tanításnak és amelyeket a pápa felelevenít, vagy megerősít. Tévedhetetlenséget élveznek a **püspökök is, ha Péter utódjával közösségben hit és erkölcs kérdésében** meghatározzák a tanítást,

melynek elfogadása szintén kötelező a keresztény nép minden tagja számára. A püspökök testületének csak Péter utódjával, az egyház fejével közösségben – és sohasem nélküle – van hatalma. Így, mint testületnek, legfelső és teljes hatalma van az egész egyház felett, természetesen mindig egyetértésben a legfőbb főpappal.

A megszentelt élet intézményeinek tagjai:

- FÉRFI intézmények /
szerzetesi intézmények: rendek, szerzetesi és papi kongregációk, világi intézmények
apostoli élet társaságai
- NŐI intézmények /
szerzetesi intézmények, világi intézmények, egyéb intézmények
az apostoli élet társaságai

- **A részegyházak fogalma:** (Egyházi törvénykönyv)

„A részegyházak ... először is az egyházmegyék, ezekhez hasonló elbírálás alá esnek ... a területi prelatúra és a területi apátság, az apostoli vikáriátus és az apostoli prefektúra, valamint az állandó jelleggel létesített apostoli kormányzóság.” CIC 368.

„Szabálynak kell tekinteni, hogy Isten népének egyházmegyét, vagy más részegyházat alkotó része *területileg legyen körülhatárolva*, és így magában foglaljon minden krisztushívőt, aki az adott területen lakik.” (CIC372.)

„Csakis a legfőbb hatóságnak van joga részegyházat alapítani, ... jogi személyiséggel rendelkeznek.” (CIC373.)

„Minden egyházmegyét vagy más részegyházat különböző részekre, vagyis ***plébániákra*** kell osztani. A lelkipásztori gondozás közös tevékenységgel való elősegítésére az egymással szomszédos plébániákat külön csoportokba lehet egyesíteni: ilyenek az ***esperesi kerületek***.” (CIC374.)